

SEQÜÈNCIA

Núm. 3

EDITORIAL

La promulgació de la llei que fa obligatori el pagament dels autònoms per part de tots els professionals que es dediquen a l'arqueologia, implicarà un increment important dels costos de l'exercici de la nostra activitat laboral.

Com a professionals que som hem d'assumir l'estatus que se'ns atribueix i alhora beneficiar-nos dels avantatges que implica l'acompliment de la legalitat en el treball: seguretat social i pensions. Però, per poder fer front a aquest deure creiem imprescindible replantejar entre tots la precarietat laboral en la qual estem immersos de fa ja massa temps.

Es evident que millorar la nostra posició laboral passa necessàriament per millorar la retribució econòmica del nostre treball, però també, per obtenir la consideració social que té qualsevol altra activitat liberal. Sense aquestes premisses és molt difícil creure que l'arqueologia deixarà algun dia de ser una activitat que aboca irremeiablement a la provisionalitat i, a la llarga, a la renúncia quan hom ha de fer front a les necessitats immediates més bàsiques de la nostra societat.

Creiem que la conjuntura que se'ns presenta amb l'aplicació d'aquesta nova llei, representa probablement la darrera gran oportunitat per intentar realment fer de l'arqueologia una professió. Ens cal, però, reflexionar i debatre seriosament sobre els posicionaments que fins ara hem mantingut els diferents sectors implicats: autònoms, empreses i administracions.

En primer terme cal ser conscients que millorar la nostra situació passa per reclamar-nos a nosaltres mateixos l'acompliment de la legalitat laboral vigent, i per tant, obligar-nos a treballar amb llicència fiscal, tributar l'IAE i els Autònoms, entenent que el no compliment és delictiu i ens aboca a la competència deslleial.

En segon terme, és essencial que tots assumim l'important paper que en els darrers anys han assolit les empreses d'arqueologia, a les quals afecta igualment aquesta problemàtica i que de ben segur voldran assumir la part de compromís que els hi pertoca.

Igualment, les administracions competents, encarregades de regular i vetllar per les intervencions sobre el patrimoni, haurien de reconsiderar el fet de controlar i imposar les tarifes dels arqueòlegs, sobretot en els casos en què el seu finançament no depengui d'elles -actualment la casuística més habitual-, perquè l'excessiu intervencionisme administratiu impedeix la liberalització del mercat professional. També haurien de voler fer acomplir la legalitat laboral alhora d'adjudicar la realització de qualsevol treball arqueològic, exigint als arqueòlegs estar al corrent de les seves obligacions fiscals.

Finalment, considerem que com a col·lectiu hem de voler ser representats dins el marc institucional que ofereix el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i Ciències de Catalunya, que hauria de ser, en últim terme, qui defensi els interessos dels arqueòlegs.

Davant d'aquests primers plantejaments creiem urgent i imprescindible que tots els afectats, autònoms, contractats, estudiants i empreses ens asseiem per tal d'intentar buscar solucions comunes que ens beneficiïn a tots.

És per això que l'ACRAM, com a associació que reuneix una part dels arqueòlegs, hem cregut convenient fer un primer pas d'apropament de tots els professionals, amb la convocatòria d'una primera reunió amb totes les empreses d'arqueologia i una primera reunió d'autònoms i contractats. El dia 25 de maig a les 6 de la tarda tindrà lloc al Col·legi de Llicenciats la reunió d'empreses. La data de la convocatòria pels arqueòlegs es comunicarà prou a temps.

JA SOM 100

Semblava una fita a llarg termini però després de poc més d'un any hem arribat a aquesta xifra simbòlica de socis. Tant simbòlica com real: som, com a mínim, 100 arqueòlegs medievalistes professionals o estudiants, però en tot cas arqueòlegs en un futur immediat. Esperem que aquesta xifra, de ben segur tant sols la punta d'un iceberg, convidi a reflexionar a tots aquells que d'una manera o altra, se senten part implicada de l'Arqueologia Medieval que es desenvolupa a Catalunya.

Juny
1999

Els interessats en participar en alguna d'aquestes excavacions podeu adreçar-vos als telèfons de contacte de cada intervenció:

Església de Santa Margarida. (Martorell, Baix Llobregat)

Direcció: Rosario Navarro, Montse Farreny, Alfred Mauri
Dates: del 5 al 23 de juliol
Institucions que hi donen suport: Centre d'Estudis Martorellencs, Departament de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia (UB).
Allotjament: Gratuït
Activitats programades: Xerrades complementàries
Telèfons informació/inscripcions: Alfred Mauri 93 779 38 06, Centre Estudis Martorellencs (CEM).
Adreça electrònica: cem@iponet.es;
<http://usuarios.iponet.es/cem>

Castell de Montsoriu (Arbúcies/S.F.Buixareu, la Selva)

Direcció: Josep Manel Rueda, Jordi Tura
Dates: 6 al 19 de setembre (per confirmar)
Institucions que hi donen suport: Museu Etnològic del Montseny "la Gabella", Patronat Castell de Montsoriu, Ajuntament d'Arbúcies.
Allotjament: Gratuït
Activitats programades: Excursions a altres jaciments, xerrades (per confirmar)
Telèfons informació/inscripcions: Museu Etnològic del Montseny "la Gabella" 972 86 09 98.
Adreça electrònica: memga@ddgi.es

Observacions: també s'excavarà la Torre de la Mora (s.VIII-IX)

L'Esquerda -àrea poblat medieval- (Roda de Ter, Osona)

Direcció: Imma Ollich
Dates: 23 agost al 5 de setembre
Institucions que hi donen suport: Fundació Privada l'Esquerda, Grup de Recerca en Arqueologia Medieval i Postmedieval (GRAMP), Dep.Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona).
Allotjament: Gratuït.
Telèfons informació/inscripcions: Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona) 93 333 34 66 (ext. 3140)

Castell de Llúvia (Llúvia, la Cerdanya)

Direcció: Sara Aliaga, Gemma Caballé, Carme Subiranas
Dates: 7 de juny al 2 de juliol
Institucions que hi donen suport: Ajuntament de Llúvia, Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona) - ACRAM
Allotjament: Gratuït
Telèfons informació/inscripcions: 93 851 35 41, 609 86 78 42.

Domus d'Olivet (Canovelles, Vallès Oriental) (pendent d'aprovació del Servei d'Arqueologia)

Direcció: Josep Pujades, Carme Subiranas.
Dates: Per confirmar
Institucions que hi donen suport: Museu de Granollers - ACRAM
Allotjament: El Museu de Granollers es fa càrrec del desplaçament diari des del domicili de dels estudiants (tren o autocar), del dinar i una assegurança d'accident per a tots els dies de l'excavació.
Telèfons informació/inscripcions: Museu de Granollers. Josep Muntal 93 870 6508.

Castell de Llordà (Isona i Conca Dellà, Pallars Jussà)

Direcció: Alberto Gómez, Joan Eusebi Garcia Biosca.
Dates: 15 d'agost al 7 de setembre (per confirmar).
Institucions que hi donen suport: Museu d'Isona i Conca Dellà, Institut d'Estudis Ilerdencs, ACRAM.
Allotjament: Gratuït.
Telèfons informació/inscripcions: 93 442 60 76. Museu d'Isona i Conca Dellà 973 66 50 62 (Teresa Reyes).

Can Paleta (Castellfollit del Boix, Bages)

Direcció: Jordina Sales
Dates: 2 al 14 d'agost
Organitza: Àrea de Recerques Arqueològiques de la Catalunya Central.
Patrocina: ArqueoCat
Institucions que hi donen suport: Museu Comarcal de l'Anoia - ACRAM.
Horari d'excavació: de 8 a 2 (no inclou manutenció)
Telèfons informació/inscripcions: 93 805 58 70 (9'30-13h. 15-19h.) 93 804 64 97 (vespres)

Palau Vell de Coma (Cardona, Bages)

Direcció: Karen Àlvaro.
Institucions que hi donen suport: Grup de Recerca en Arqueologia Medieval i Postmedieval (GRAMP), Dep.Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona).
Telèfons informació/inscripcions: Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona) 93 333 34 66 (ext. 3140).

Mas dels Turons (Rupit i Pruit, Osona)

Direcció: Assumpta Serra.
Institucions que hi donen suport: Grup de Recerca en Arqueologia Medieval i Postmedieval (GRAMP), Dep.Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona).
Telèfons informació/inscripcions: Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona) 93 333 34 66 (ext. 3140).

La Fabregada (Sant Esteve de la Sarga, Pallars Jussà)

Direcció: Marta Sancho
Dates: 9 al 21 agost (per confirmar)
Institucions que hi donen suport: Grup de Recerca en Arqueologia Medieval i Postmedieval (GRAMP), Dep.Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona).
Telèfons informació/inscripcions: Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona) 93 333 34 66 (ext. 3140).

Sant Martí de Tombetes (Sant Esteve de Sarga, Pallars Jussà)

Direcció: Núria Nolasco
Dates: 23 agost al 4 setembre (per confirmar).
Institucions que hi donen suport: Grup de Recerca en Arqueologia Medieval i Postmedieval (GRAMP), Dep.Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona).
Telèfons informació/inscripcions: Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona) 93 333 34 66 (ext. 3140) (Marta Sancho).

Conjunt Arqueològic València d'Àneu (Alt Àneu, Pallars Sobirà)

Direcció: Karen Àlvaro.
Institucions que hi donen suport: Grup de Recerca en Arqueologia Medieval i Postmedieval (GRAMP), Dep.Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona).
Telèfons informació/inscripcions: Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica (Universitat de Barcelona) 93 333 34 66 (ext. 3140).

Castell d'Esponellà (Esponellà, Pla de l'Estany)

Direcció: Joaquim Esteba, Rafel Dehesa.
Dates: 1a. quinzena de setembre.
Institucions que hi donen suport: Ajuntament d'Esponellà, Consell Comarcal Plà de l'Estany.
Telèfons informació/inscripcions: 972 20 46 37 (J.Esteba), 972 58 13 42.

(*) Hem d'agrair al Servei d'Arqueologia que ens hagi proporcionat les dades corresponents a les excavacions programades autoritzades per aquesta institució.

ARQUEOLOGIA MEDIEVAL A CATALUNYA

L'arqueologia medieval a les Terres de l'Ebre

Les Terres de l'Ebre han estat una zona fronterera per excel·lència. Això que és vàlid per a molt períodes històrics, és especialment important a l'edat mitjana, primer per al món andalusí i després per al món cristià.

L'estudi, arqueològic i documental, de les Terres de l'Ebre pot aportar molta informació ja que fou un territori que rebé influències de molt diverses cultures, car no hem d'oblidar l'important paper comercial de la via fluvial de l'Ebre i el seu enllaç amb la via marítima mediterrània.

Però, que en sabem, a més de la seva importància? La veritat és que molt poc. Les excavacions arqueològiques portades a terme en els darrers anys com és el cas de les realitzades a Tortosa als anys 80 amb el Pla de l'Atur o les de la plaça Sant Jaume i del carrer del Sol al barri de Remolins, malgrat que van permetre conèixer millor la ciutat medieval i evidenciar un canvi urbanístic entre el món andalusí i el món cristià, adoleixen d'una continuïtat i un aprofundiment posterior per tal de fixar unes sòlides hipòtesis de partida, a aquest fet cal afegir-hi que sols hi han publicats articles de síntesi o generals sobre aquests jaciments. Actualment es segueix un programa de recuperació de les muralles medievals i modernes mitjançant una escola-taller.

Les fortificacions han tingut millor sort, malgrat la irreparable pèrdua del castell de la Suda, que als anys 70 fou "remodelat" per convertir-lo en Parador Nacional. Les recents excavacions dels castells d'Amposta, Ulldecona i Miravet han permès establir el desenvolupament d'una seqüència cronològica al llarg de l'època medieval així com confirmar la pervivència del traçat i les estructures andalusines que van sofrir poques modificacions a mans cristianes. Cal però, recordar que aquestes intervencions no han estat programades

com a recerca arqueològica sinó com a rehabilitació patrimonial, fet que crea greus mancances en el registre. Aquest, també, ha estat el cas d'algunes torres de l'Ebre on s'han fet intervencions arquitectòniques sense la participació d'arqueòlegs, amb l'argument que no s'actuava al subsòl, i sense cap seguiment documental (fotografies, planimetries, etc.), perdent-se tota la informació.

Quan a l'àmbit rural, malgrat estar realitzades les Cartes arqueològiques del Montsià (1984) i del Baix Ebre (1993), és coneixen pocs jaciments, i la informació s'ha d'espigolar entre diferents històries locals, materials superficials recollits per aficionats i notícies disperses dels arqueòlegs que van treballar a la zona als anys 40-60, F.Esteve i S.Vilaseca. Recentment hem pogut constatar la presència de poblament a la Sénia (Montsià) on l'arranjament de la carretera descobrí una necròpolis andalusí, on s'ha realitzat una intervenció d'urgència.

Com veiem el patrimoni arqueològic medieval de l'Ebre adoleix d'un inventari complet i fiable dels jaciments, on s'identifique la seva descripció cultural, cronologia, tipologia, etc. com a pas previ a qualsevol tipus de programació, planificació o intervenció. Només podem parlar d'una arqueologia de camp motivada per intervencions arquitectòniques o per obres d'infraestructura, sigui en un àrea urbana o rural, que no va més enllà del propi jaciment. L'establiment d'un grup d'arqueòlegs, especialistes en medieval, que mantinguen unes línies de recerca i difusió, del patrimoni medieval, de manera estable i seriosa, és un fet necessari i determinant per al desenvolupament de l'arqueologia medieval a les Terres de l'Ebre.

M. Mar Villalbí Prades

CONGRESSOS I EXPOSICIONS

Tercer Congreso de Arqueología Peninsular. Vila Real (Portugal). Del 22 al 26 de setembre de 1999. ADECAP. Rua Aníbal Cunha, 39. 3r. Andar-sala 7, 4050 Oporto.

Trobada i seminari sobre Conservació. Dorset (Anglaterra). 1 de juny. Informació: Rowena Hill. School of Conservation. Bournemouth University. Tel. 44 (1202) 595267/519010.

Desè Congrés Mundial d'Amics dels Museus. Sidney (Austràlia). Del 13 al 18 de setembre de 1999.

III Congreso Nacional de Arqueometría. Sevilla. Del 28 de setembre a l'1 d'octubre de 1999. <http://www.cica.es/aliens/cna/arqueo.html>

VIIè Congrès Internacional sur la Céramique Médiévale en Méditerranée Tesalònica (Grècia). Del 11 al 16 d'octubre de 1999.

Inscripcions fins al 30 de juny al *Secrétariat du VIIè Congrès International sur la Céramique médiévale en Méditerranée*, B.P. 17517, GR-540 09 Thessaloniki. Tf. 00 30 31 868 570. Fax. 00 30 31 838 597

Preus d'inscripció: 10.000 dracmes (unes 5.000 ptes)
Estudiants: 5.000 dracmes

El uso inteligente del Patrimonio. 12a. Assemblée General d'ICOMOS, Mèxic D.F. del 17 al 23 d'octubre de 1999. Informació: Carlos Flores Marinoi. Mazatlan 190. Mèxic D.F. E-mail: icomosmex99@compuserve.com.mx

XXXIX Congreso Internacional de Cerámica y Vidrio. Jaca. del 17 al 20 d'octubre de 1999. sociedad española de Cerámica y Vidrio. Antigua carretera de Valencia, Km. 24,300. 28500 Arganda del Rey - Madrid. Tel. 91.871.18.00. E-mail: secv@icv.csic.es

Jornades d'història i arqueologia medieval del Maresme. Mataró. Del 13 al 23 d'octubre de 1999. Grup d'Història del Casal de Mataró. C.Bonaire, 25 3r. pis. Tel. 93.798.70.03. E-mail: cabrespina@mx3.redestb.es

Col.loqui sobre el mas català durant l'edat mitjana i la moderna. Aspectes arqueològics, històrics, geogràfics, arquitectònics i antropològics. Barcelona. Del 3 al 5 de novembre de 1999. Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC). C.Egipcíaques, 15. Barcelona. Tel. 93.442.34.89. E-mail: mediev@bicat.csic.es

7a Jornadas Catalanas de Documentación. Barcelona. Del 4 al 6 de novembre de 1999. Col.legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya. C.Ribera, 8. Ppal. Tel.93.319.12.09. E-mail: cobdc@cobdc.icnet.es

Herbajes, trashumantes y estantes: coloquio sobre ganadería en la Península Ibérica (épocas medieval y moderna). Almería. del 4 al 6 de novembre de 1999. Instituto de estudios Almerienses. departamento de Historia. C.Navarro Rodrigo, 17. Almería. Tel. 95.021.12.16.

Gerbert d'Orlhac i el seu temps: Catalunya i Europa a la fi del I mil.leni Vic. Del 10 al 13 de novembre de 1999. Universitat de Vic. Sagrada Família, 7, 08500 Vic. Tel. 93.886.12.22, ext.334. E-mail: gerbert@uvic.es

Exposicions

Montserrat, 1499-1999. Cinc-cents anys d'activitat cultural i espiritual. Del 27 d'abril a l'11 de setembre de 1999. Museu d'Història de Catalunya.

L'Ebre, camí de l'aigua. Del 18 de maig al 18 de juliol de 1999. Museu d'Història de Catalunya.

L'eclosió de la Barcelona gòtica. De maig a octubre de 1999. Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona.

Tresor de Sant Pere de Rodes. Fins al novembre de 1999. Museu Nacional d'Art de Catalunya. Palau Nacional.

Proemium, una mostra de les col·leccions d'art del Museu Diocesà de Lleida. Exposició de llarga durada. Museu de Lleida. Diocesà i Comarcal.

El tresor de Sant Pere de Rodes. Monedes d'or i de plata ocultades a l'inici del segle XVI

El tresor de Sant Pere de Rodes es va descobrir el dia 18 de maig de 1989 en una estança de la planta baixa de la casa de l'abat del monestir. Sota un paviment, dins d'un nivell de terraplenament i a tocar el mur de tramuntana es va localitzar un petit recipient ceràmic que contenia 658 monedes, 348 d'or i 310 de plata. Dins del recipient, les monedes estaven disposades ordenadament en diversos cartutxos, de manera que les de plata ocupaven la part inferior i les d'or omplien la part alta fins a la vora. La procedència diversa i l'amplitud cronològica de les monedes d'or contrasta amb la uniformitat de les de plata, majoritàriament croats de Ferran el Catòlic de la seca de Barcelona. Tant la divergència entre la composició de les monedes d'or i les de plata, com la seva disposició diferenciada dins del recipient ha suggerit que, malgrat formar part d'un mateix atresorament, el seu procés de formació degué ser independent i desvinculat.

Les monedes d'or

Les monedes d'or del tresor de Sant Pere de Rodes formen un extraordinari conjunt de 348 exemplars procedents d'indrets diversos, com són la Corona d'Aragó, el Regne de Castella, de Portugal, de França, diversos estats italians, l'Arquebisbat de Salzburg, el Regne de Bohèmia i d'Hongria, a més d'un territori encara més llunyà com és l'illa de Rodes, representat per les emissions a nom de l'Orde de sant Joan de Jerusalem. Totes aquestes monedes segueixen bàsicament el patró del ducat d'or venecià que, creat l'any 1284, es va convertir en la principal divisa internacional durant el segle XV i l'inici del XVI.

De la Corona d'Aragó, el tresor conté 103 monedes, de les que 27 van ser encunyades a la seca de Barcelona. Les monedes de Barcelona, totes elles a nom de Ferran el Catòlic (1479-1516), corresponen a la reforma de l'any 1493, en la qual es va equiparar la moneda d'or d'aquesta ciutat al model del ducat venecià. L'abundància d'emissions barcelonines contrasta amb la presència d'un únic principat de Perpinyà, seca que va gaudir d'una producció molt més reduïda. Les emissions del Regne de València són més nombroses, ja que s'han comptabilitzat 5 dobles ducats, 29 ducats i 10 mitjos ducats de l'època de Ferran el Catòlic. En el tresor també s'han identificat 3 rals d'or del Regne de Mallorca que corresponen a la reforma realitzada per Ferran el Catòlic l'any 1508, amb la qual es va equiparar la moneda mallorquina a la de la resta de la península Ibèrica i d'Europa. Del Regne de Sicília el tresor compta amb 9 àligues o trionfi, d'oro encunyats també sota Ferran el Catòlic abans de la conquesta de Nàpols (1503-1504). El Regne de Nàpols ha proporcionat una variada representació de les seves emissions d'or, amb 4 ducats d'Alfons el Magnànim (1442-1458), 11 ducats de Ferran I de Nàpols (1458-1494) i 4 ducats de Frederic II de Nàpols (1496-1501). També de la seca de Nàpols s'han documentat 3 ducats extraordinaris a nom dels Reis Catòlics encunyats l'any 1503, un cop recuperat aquest territori.

Del Regne de Castella, el tresor conté 41 exemplars encunyats pels Reis Catòlics (1474-1504) d'acord amb dues reformes monetàries: l'ordenança de l'any 1475 i la pragmàtica del 1497. Aquesta última va equiparar la moneda d'or castellana -l'excel·lent- al patró del ducat. D'aquestes emissions, cal destacar l'important volum del taller de Sevilla, ciutat receptora de l'or i de la plata procedent d'Amèrica. El Regne de Portugal, immers en una expansió econòmica i comercial notable, aporta al tresor 14 cruzados emesos a Lisboa a nom d'Alfons V (1438-1481), Joan II (1481-1495) i Manuel I (1495-1521). En el tresor també s'han documentat 12 écus francesos que corresponen a Carles VII (1422-1461), Lluís XI (1461-1483), Carles VIII (1483-1498), Lluís XII (1498-1515) i Francesc I (1515-1547). De centreeuropa s'han identificat un ducat de l'Arquebisbat de Salzburg, un del Regne de Bohèmia i 45 del Regne d'Hongria. Concretament, les monedes hongareses del tresor són de Segimon I (1387-1437), János Hunyadi (1446-1453), Ladislau VI (1453-1457) i Maties I (1458-1490).

Les monedes d'or de procedència italiana formen el conjunt més nombrós del tresor, 125 monedes procedents de diferents estats d'una notable prosperitat econòmica i comercial. La major proporció de moneda procedeix de Venècia, seguida de Bolonya, Roma, Lucca i Florència. Pel que fa a la iconografia d'aquestes monedes, mentre que seques com les de Venècia, Gènova, Florència o Siena van mantenir els seus dissenys monetaris de tradició medieval com un símbol de prestigi, d'altres ciutats van preferir emetre exemplars d'una qualitat gran i amb un art innovador. Així, les emissions dels Sforza a Milà, dels Gonzaga a Màntua o de Joan II Bentivoglio a Bolonya palesen els corrents artístics del Renaixement, amb la representació dels retrats esplèndids dels governants.

De l'illa de Rodes s'han documentat 6 exemplars que, amb una iconografia similar a la dels ducats venecians, van ser emesos pels grans mestres de l'Orde de sant Joan de Jerusalem, Pierre d'Abusson (1476-1503), Émery d'Amboise (1503-1512) i Fabrice del Carretto (1513-1521).

Les monedes de plata

El conjunt de monedes de plata es caracteritza per la seva gran homogeneïtat, tant respecte a la procedència de fabricació com a la seva cronologia. D'un total de 310 peces de plata, 308 són croats de Ferran el Catòlic (1479-1516), tots ells encunyats a la seca de Barcelona, excepte 18 exemplars procedents de Perpinyà. Només la presència de 2 peces d'un ral a nom dels Reis Catòlics, de les seques castellanques de Sevilla i Segòvia respectivament, distorsiona tímidament aquesta composició tan unitària. La cronologia d'emissió dels croats de Barcelona i de Perpinyà encunyats sota Ferran el Catòlic se situa amb posterioritat a l'any 1493, quan el rei va dictar una sentència en la qual va declarar el nou pes, llei i valor de les monedes de Catalunya. Tots els croats del conjunt de Sant Pere de Rodes presenten un estat de conservació immillorable, la qual cosa indica que no han sofert quasi desgast degut a la seva circulació. A més, l'absència d'altres tipus d'alteracions, com l'habitual i sancionat costum de retallar de les monedes

o les falsificacions d'època, també mostra que el conjunt va ser tresorejat sense haver tingut temps d'entrar en circulació.

Interpretació històrica i numismàtica del tresor

La troballa del tresor de Sant Pere de Rodes és un fet excepcional, ja que en terres catalanes mai no s'havia localitzat un conjunt monetari de característiques similars, complert i provist de context arqueològic. La composició del tresor suggereix un criteri de selecció exigent per part del propietari, que va reunir monedes de valor alt, algunes d'elles d'una qualitat extraordinària. El contingut del tresor de Sant Pere de Rodes permet distingir diferents subgrups que, en relació al seu origen de fabricació, proporciona dades sobre les circumstàncies de formació d'aquest conjunt. En primer lloc, cal individualitzar el lot de croats de Barcelona, un conjunt que, probablement, no es va introduir en la circulació i, per tant, es va formar en un període cronològic breu i en un àmbit molt proper a Barcelona.

Contràriament, la heterogènia composició de les monedes d'or testimonia que, amb probabilitat, es

(fotografia: Calveras, Mèrida, Sagristà. Servei fotogràfic del Museu Nacional d'Art de Catalunya)

tracti de diferents aportacions formades en indrets diversos. En aquest sentit, és essencial distingir les monedes procedents del Regne de Castella i dels territoris peninsulars de la Corona d'Aragó que, sota el govern dels Reis Catòlics, van gaudir d'unes estretes relacions en termes polítics i també monetaris. Per una altra banda, la presència abundant de moneda portuguesa no és estranya, ja que la seva circulació està ben documentada en l'àrea castellana i és probable que s'incorporés al tresor junt amb les abundants emissions a nom dels Reis Catòlics.

La resta de monedes foranes del tresor cal analitzar-la en relació amb el gran moviment de les divises internacionals que es documenta en aquesta època. L'important volum de monedes encunyades en

seques italianes insinua que una part important del conjunt es degué formar unitàriament en terres italianes i que es va incorporar ja configurat en el recipient. Així, s'observa que les seques amb més representació numèrica, com les de Venècia, Bolonya, Nàpols, Lucca o Roma, aporten monedes amb una continuïtat temporal, alhora que proporcionen exemplars d'una cronologia molt propera a la data de tancament del tresor. El tresor també conté altres aportacions amb un caràcter més específic que, probablement, es van incorporar mesclades amb les contribucions anteriorment citades. Les emissions del marquesats de Saluzzo i de Màntua, dels ducats de Milà, Savoia, Mòdena, Ferrara, Urbino i de la República d'Ancona, totes elles d'una gran qualitat artística, foren realitzades en petites quantitats i concebudes com a monedes de prestigi, lluny de la intencionalitat de la seva exportació com ho varen ser, per exemple, les emissions venecianes.

La presència centreeuropea en el tresor, bàsicament representada per les emissions d'origen hongarès, cal analitzar-la considerant les importants relacions que van existir entre el Regne d'Hongria i la República de Venècia al llarg de tota l'època medieval. L'exportació d'or de les mines de Transilvània, sovint en forma de moneda i amb destí a la ciutat de Venècia, va facilitar que les emissions hongareses circulessin abundantment pel territori italià. Per tant, no seria estrany que la seva incorporació en el tresor de Sant Pere de Rodes s'hagués realitzat junt amb les abundants emissions d'origen italià.

En conclusió, l'anàlisi de la composició del tresor permet establir que la seva formació podria haver-se realitzat a partir de dos focus principals d'origen. Per una part, es documenta una procedència de curta distància, representada per les pròpies emissions de la Corona d'Aragó, dels Regnes de Castella i de Portugal, i probablement també de França. D'altra banda, cal individualitzar un important conjunt que insinua una arribada per via marítima, centrat en les emissions originàries de la península Italiana i de l'illa de Sicília, però també s'hi poden incloure aportacions monetàries provinents d'indrets més llunyans, com les emissions centreeuropees o de l'illa de Rodes, ambdues ben documentades en el territori italià. No es pot oblidar, però, que la ciutat de Barcelona va poder ser el lloc de confluència de bona part del tresor, si es considera que quasi la meitat de les monedes que conté van ser encunyades en aquesta ciutat.

En quant a la probable data de tancament del tresor, les emissions més modernes del conjunt inicien la seva encunyació entre els anys 1513 i 1517, encara que el seu període de fabricació a vegades s'estén fins quelcom més tard. La similitud cronològica de les emissions més modernes, juntament al fet que molts d'aquests exemplars proporcionen una data final al voltant de l'any 1521, suggereix que el tresor de Sant Pere de Rodes es degué tancar a mitjans de la dècada dels anys 20.

Teresa Marot
Conservadora del Gabinet Numismàtic de Catalunya del MNAC

JACIMENT, Municipi (comarca). Direcció. [Cronologia].

PUIG DEL CASTELL, Sant Boi de Llobregat (el Baix Llobregat). Alberto Gómez Garcia- Gemma Caballé Crivillés. [Ibèric-romà-medieval].

TOMBA DEL C/NOU, 12, Sant Bartomeu del Grau (Osona). Mateu Riera Rullan. [Medieval].

EL PUIG, Sant Martí Sesgueioles (l'Anoia). Mònica Bouso García. [Medieval].

ESGLÈSIA DE SANTA MARIA DE VECIANA, Veciana (l'Anoia). Eduard Arbós Vila. [Medieval].

C/MIGDIA DEL NUCLI DE PERATALLADA, Forallac (el Baix Empordà). Gemma Amiel Matller- Daniel Punseti Puig. [Medieval].

MONESTIR DE SANT FELIU DE GUÍXOLS, Sant Feliu de Guíxols (el Baix Empordà). Carme Montalbán Martínez. [Medieval].

C/JAUME GIRALT,35-C/FONOLLAR,14-22, Barcelona (el Barcelonès). Karen Àlvaro Rueda. [Medieval].

MERCAT DE LA BOQUERIA, Barcelona (el Barcelonès). Marta Fàbregas Espadaler- Carme Subiranas Fàbregas. [Medieval].

CASTELLOTT DE VIVER- SECTOR SUDEST, Viver i Serrateix (el Berguedà). Josep M.Vila Carabasa- Josep Camprubí Planas. [Medieval].

SANT MIQUEL DE SORIGUEROLA, Fontanals de Cerdanya (la Cerdanya). Oriol Mercadal Fernández. [Medieval].

ESGLÈSIA DE LA MARE DE DÉU DE QUADRES, Isòvol (la Cerdanya). Dolors Codina Reina. [Medieval].

CASTELL DEL TEMPLE DE BARBERÀ DE LA CONCA, Barberà de la Conca (la Conca de Barberà). Joan Poblet Romeu. [Medieval].

PL. DE L'ESGLÈSIA DE MALLOL, La Vall d'en Bas (la Garrotxa). Montserrat Freixa Vila. [Medieval].

INTERIOR DE LA CATEDRAL DE GIRONA, Girona (el Gironès). Lluís Palahí Grimal. [Medieval].

CONJUNT MEDIEVAL DE SANTA EULÀLIA DE POMANYONS, Baronia de Rialb (la Noguera). Jose Merdard Ruiz- Jose Manuel de Antonio Ota. [Medieval].

ESGLÈSIA DE GIRVÉS, la Baronia de Rialb (la Noguera). Juan José Castellano Castillo- David Vizcaino León. [Medieval].

NECRÒPOLI DE L'EMBASSAMENT DE SANT ANTONI, Salas de Pallars (el Pallars Jussà). Eva Solanes Potrony. [Medieval].

CASTELL DE FALSET, Falset (el Priorat). Joan Menchon Bes. [Medieval].

MONESTIR DE RIPOLL- ZONA DELS ABSIS, Ripoll (el Ripollès). Mireia Teixidor Murla- Carme Rovira Hortalà. [Medieval].

S.M.RIPOLL-ESGL.COGOLLS-ESGL.S.ESTEVE D'EN BAS, Ripoll-les Planes d'Hostoles-la Vall d'en Bas (el Ripollès-la Garrotxa). Dolors Codina Reina. [Medieval].

CASTELL DE MONTSORIU-PATI D'ARMES, Arbúcies-Sant Feliu de Buixaleu (la Selva). Jordi Tura Masnou. [Medieval].

CASTELL DE CIUTADILLA, Ciutadilla (l'Urgell). Sònia Pascual Garcia. [Medieval].

CASTELL DE MALDÀ, Maldà (l'Urgell). Manuel Salas Flotats. [Medieval].

CASTELL DE LES, Les (Val d'Aran). Pere Cots Casanha. [Medieval].

RECTORIA VELLA DE L'ESGLÈSIA DE SANTA MENNA, Sentmenat (el Vallès Occidental). Joan-Manel Coll Riera. [Medieval].

LA TORROTA, Vacarisses (el Vallès Occidental). Gemma Garcia Linares. [Medieval].

ESGLÈSIA DE SANT PERE, Tiurana (la Noguera). Francisco Romeo Marugan. [Medieval- Contemporani].

C/PARRA,24- MAGDALENA,21, Lleida (el Segrià). Marta Moran Álvarez. [Medieval- Contemporani].

CAN DIVÍ, Sant Boi de Llobregat (el Baix Llobregat). Maria-Lledó Barreda Casanova- Ana Mar sanchez Sanchez. [Medieval-Modern].

ESGLÈSIA DE SANT JOAN DE LA MATA XICA, Matadepera (el Vallès Occidental). Jordi Roig Buxó. [Medieval-Modern].

MERCAT CENTRAL, Sabadell (el Vallès Occidental). Francesc-Xavier Florensa Puchol. [Medieval-Modern].

SANT JULIÀ D'ALTURA, Sabadell (el Vallès Occidental). Jordi Roig Buxó. [Medieval-Modern].

C/PI, 7, Barcelona (el Barcelonès). Marc Jiménez Marco. [Neolític-Medieval].

MOLINS DE LA VILA, Montblanc (la Conca de Barberà). Immaculada Teixell Navarro. [Neolític-Medieval].

PONT DEL DIABLE, Martorell (el Baix Llobregat). Isidre Pastor Batalla. [Romà-Medieval].

PONT DEL DIABLE, Martorell-Castellbisbal (el Baix Llobregat-el Vallès Occidental). Aureli Alvarez Pérez-Jordi Galindo Torres. [Romà-Medieval].

C/ARC DE ST. AGUSTÍ-PL.ST. AGUSTÍ, Barcelona (el Barcelonès). Núria Miró Alaix. [Romà-Medieval].

CAN XAMMAR, Mataró (el Maresme). Montserrat Freixa Vila. [Romà-Medieval].

ANTIGA AUDIÈNCIA-VOLTA B-C/SALINES, Tarragona (el Taronès). Lluís Piñol Masgoret. [Romà-Medieval].

PERI 2-PARCEL.LA 11, Tarragona (el Taronès). Oscar Curulla Ferré. [Romà-Medieval].

PONT DEL DIABLE-ESTREP ORIENTAL-SECTOR NORD, Castellbisbal (el Vallès Occidental). Isidre Pastor Batalla. [Romà-Medieval].

(*) Hem d'agrair al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya les dades sobre aquestes intervencions.

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES

ALEXANDRE-BIDON, D.: *La mort au Moyen Age, XIIIe-XVIe siècles.* 1998-333pp. 3.500 pta.
BANGO TORVISO, I.G. (dir.): *Monjes y Monasterios. El Cister en el medievo de Castilla y León.* Catálogo de la exposición. 1998-500pp. il. 8.900 pta.
BECK, P.: *L'Innovation Technique au Moyen Age. Actes du VIe Congrès International d'archéologie médiévale (octobre 1996).* 1998-336pp. 7.900 pta.
BIRCH, D.: *Pilgrimage to Rome in the middle ages.* 1998-348pp. 9.400 pta.
BISSON, T.N.: *Tormented voices. Power, crisis and humanity in rural Catalonia, 1140-1200.* 1998-186pp. 3.500 pta. rústica - 5.900 pta. tela.
BOLÓS, J.; BUSQUETA, J.J. (ed.): *Territori i Societat a l'Edat Mitjana.* Història, arqueologia, documentació. Il: Almenar, 1147-1997. 850 anys de la Carta de Poblament. 1998-353pp. fig. fot. map. 3.000 pta.
BRAGA, I.M.R. MENDES DRUMOND: *Entre a Cristiandade e o Islao (seculos XV-XVIII). Cativos e renegados nas franjas de duas sociedades em confronto.* 1998-279pp. tab. 3.000 pta.
BRUGADA GUTIÉRREZ-RAVÉ, J.: *Nicolau Eimeric (1320-1399) i la polemica inquisitorial.* 1998-93pp. 700 pta.
CABEZUELO PLIEGO, J.V.: *La Curia de la Procuración. Estructura de una magistratura medieval valenciana.* 1998-301pp. 1.200 pta.
CAMPS I CLEMENTE, M.: *El Turment a Lleida (segles XIV-XVII). «Amb motiu de la celebració del X Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Lleida-Alcarràs, 1998».* 1998-122pp. fig. fot. color. 1.800 pta.
CAMPS I CLEMENTE, M.; CAMPS I SURROCA, M.: *La pesta del segle XV a Catalunya. «Amb motiu de la celebració del X Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Lleida-Alcarràs, 1998».* 1998-372pp. fot. map. tab. 3.800 pta.
CARBONELL I ESTELLER, E.; et alii.: *Guia Art Romànic.* (tambien versió castellana, francesa, english, deutsch). 1998-198pp. fot. color. 2.000 pta.
CIERVA, R. de la: *Templarios: la historia oculta. Las cuatro dimensiones del Temple.* 1998-495pp. 3.500 pta.
ERITJA CIURO, X.: *De l'Almunia a la Turris: organització de l'espai a la regió de Lleida (segles XI-XIII).* 1998-100pp. map. 1.200 pta.
FREIRE CAMANIEL, J.: *El Monacato Gallego en la Alta Edad Media. 2 Vol.* 1998-1095pp. 6.240 pta.
FUGUET SANS, J.; PLAZA ARQUÉ, C.: *El Cister. El patrimoni dels monestirs catalans a la Corona d'Aragó.* 1998-143pp. fig. fot. color. map. 2.400 pta.
GABRIELI, F.; ALFIERI, B.M.; BAFFIONI, C.: *Iraq en los siglos VIII-XIII. El apogeo de la cultura arábigo-musulmana.* 1998-283pp. fot. 12.000 pta.
GARCÍA FITZ, F.: *Castilla y León frente al Islam. Estrategias de expansión y tácticas militares (siglos XI-XIII).* 1998-480pp. 3.600 pta.
GELICHI, S. (ed.): *Ceramiche, città e commerci nell'Italia tardo-medievale.* Ravello, maggio 1993. 1998-140pp. il. 4.950 pta.
GERRITSEN, W.; VAN MELLE, A.: *A Dictionary of Medieval Heroes.* 1998-344pp. 54 il. 8.100 pta.
GONZALVO I BOU, G.: *Sant Oleguer (1060-1137). Església i poder a la Catalunya Naixent.* 1998-107pp. 700 pta.
GUINOT RODRIGUEZ, E. (coord.): *Les Senyories Medievales: una visió sobre les formes del poder feudal.* 1998-461pp. 2.060 pta.
HILL, D.R.: *Studies in Medieval Islamic Technology. From Philo ta al-Jazari - From Alexandria to Diyar Bakr.* 1998-396pp. 15.200 pta.
HOVANNISIAN, R.; SABAGH, G. (eds.): *The persian presence in the Islamic world.* 1998-250pp. fig. fot. map. 10.700 pta.
LADERO QUESADA, M.A.: *Los señores de Andalucía. Investigaciones sobre nobles y señorios en los siglos XIII al XV.* 1998-619pp. 4.680 pta.

LOYN, H.R. (ed.): *Diccionario de Historia Medieval.* 1998-448pp. il. 5.300 pta.
MENCHON, J.; MASSO, J.: *Les Muralles de Tarragona. Defenses i fortificacions de la ciutat del s. II a.C - XX d.C.* 1999-251pp. 50 fot. fig. 3.120 pta.
MESTRE, J.: *Atlas dels Càtars. (Tambien versió castellana).* 1998-63pp. fig. fot. color. 1.490 pta.
MIURA ANDRADES, J.M.: *Frailes, monjas y conventos. Las Órdenes Mendicantes y la sociedad sevillana bajomedieval.* 1998-348pp. 2.500 pta.
OAKESHOTT, E.: *Records of the Medieval Sword.* 1998-382pp. 379 il. 8.100 pta.
OAKESHOTT, E.: *The Sword in the Age of Chivalry. A definitive study. Classic arms and military.* 1998-203pp. 80 il. 5.600 pta.
OAKESHOTT, E.: *The Archaeology of Weapons. Arms and Armour from Prehistory to the Age of Chivalry.* 1998-382pp. 39 il. 6.890 pta.
O'CALLAGHAN, J.F.: *Alfonso X, the Cortes and Government in Medieval Spain.* 1998-324pp. 13.500 pta.
PABLO MAROTO, D. de: *Espiritualidad de la Alta Edad Media (siglos VI-XII).* 1998-472pp. 3.000 pta.
PAULO I SABAT, J.; CREUS I MARCH, J.: *Terrissers i terrisseries d'Esparreguera.* 1998-333pp. fot. 2.500 pta.
PLANAS, J.: *El esplendor del gòtic catalán. La miniatura a comienzos del siglo XV.* 1998-256pp. 3.200 pta.
PUIGVERT I GURT, X.: *La muralla medieval d'Olot (La Garrotxa).* 1998-38pp. fig. fot. map. 750 pta.
SOLDEVILA, T.: *Sant Pere de Casserres. Història i llegenda.* 1998-150pp. fot. map. 2.500 pta.
RETUERCE VELASCO, M.: *La cerámica andalusí de la meseta. 2 vol.* 1998-812pp. fig. 10.815 pta.
SQUATRITI, P. (ed.): *Managing Water in Medieval Europe. Technology and Resources.* 1998-526pp. 100 il. 21.500 pta.
TORRE SEVILLA-QUINONES DE LEÓN, M.: *El Reino de León en el s.X: el condado de Cea.* 1998-178pp. 1.900 pta.
VILLANUEVA ZUBIZARRETA, O.: *Actividad alfarera en el Valladolid bajomedieval.* 1998-346pp. fig. fot. 4.475 pta.
V.V.A.A.: *Actas VI Curso de Cultura Medieval. Vida cotidiana en la España Medieval. (Aguilar de Campoo. 1994).* 1998-528pp. il. 4.000 pta.
V.V.A.A.: *Atti del Convegno Internazionale della Ceramica - Albisola. 1995-XXVIII Convegno: Centri di produzione, botteghe e committenza. Fonti d'archivio, evidenza archeologica e studi ceramologici; 1996-XXIX Convegno: La ceramica nell'iconografia, l'iconografia nella ceramica. Rapporti tra ceramica e arte figurativa.* 1998-298pp. il. b/n. 8.900 pta.
V.V.A.A.: *Dictionnaire de la Theologie Chretienne.* 1998-922pp. 4.900 pta.

REVISTES

ARQUEOLOGÍA Y TERRITORIO MEDIEVAL, Nº 5 1998-187pp. fig. fot. map. 3.000 pta.
ARQUEOLOGÍA Y TERRITORIO MEDIEVAL, Nº 6. *Actas del Coloquio: La cerámica andalusí. 20 años de investigación. (Jaén, 15-17 Octubre 1997).* 1998-323pp. fig. fot. lám. 4.000 pta.
EDAD MEDIA. REVISTA DE HISTORIA, Nº 1- 1998. *Amb dossier monogràfic: La cultura popular en la Edad Media.* 1998-281pp. 3.000 pta.
HISTORIA DE CATALUNYA, Vol. 2. *El procés de feudalització (segles III-XII).* per Josep M. Salrach. (Director de la col·lecció Pierre Vilar). 1998-478pp. fig. map. rústica 1.950 pta. - tapa dura 11.500 pta.
THE NEW CAMBRIDGE MEDIEVAL HISTORY, Vol. VII: c. 1415-c. 1500. Edited by C. Allmand. 1998-1072pp. 21 map. 24 fot. lám. color. 16.500 pta.
THE NEW CAMBRIDGE MEDIEVAL HISTORY, Vol. V: c. 1198-c. 1300. Edited by D. Abulafia. 1999-900pp. 18 fot. 19 map. lám. color. 16.500 pta.

PER COMANDES:

• ArqueoCat S.L. •
Arqueologia i Patrimoni

ArqueoCat Llibreria
C/ Dinamarca, 3 interior 8
08700 IGUALADA (Barcelona)
Tel/fax: 34 93 805 58 70
Tel: 34 93 803 96 67
e-mail: arqueoca@ciberia.es

BÚSTIA

Aquest espai neix amb el propòsit d'acostar la Seqüència al públic en general. Esperem les vostres cartes, impressions, dubtes, reflexions, queixes... i tot allò que afecti al món de l'Arqueologia Medieval a Catalunya i a les persones que hi participen.

BÚSTIA DELS ESTUDIANTS

Els estudiants davant del nou CAP

Això de ser estudiant d'història és com fer una carrera d'obstacles. Com si no n'hi hagués prou amb el problema de l'IAE, ara se'ns hi afegeix el nou CAP, que a partir de l'any vinent s'anomenarà CQP (Curs de Qualificació Pedagògica). Fins ara, cursar el CAP significava una ampliació de les possibilitats laborals dels estudiants d'història; era un curset relativament assequible -unes 50.000 ptes.- i accessible a tothom.

El CQP, en canvi, passa a costar el doble, i a més l'accés és "numerus clausus", és a dir, per a poder cursar-lo cal tenir una nota determinada, la qual cosa limita el nombre d'estudiants que el puguin fer. Ens trobem, doncs, davant d'un nou impediment per tal de poder tenir una sortida laboral més, possiblement la més important, que queda absolutament vedada a aquells que no tinguin la nota suficient.

Amb això, no volem dir que estiguem en contra del nou curs si aquest permet una millor formació, però si que ens oposem a les limitacions que suposa, ja que cada cop es fa més difícil l'accés dels estudiants d'història al món laboral.

Dani Gutierrez i Lourdes Moret

BORSA DE TREBALL

Des de l'inici del seu funcionament diverses empreses han fet ús de la borsa de treball per a contractar arqueòlegs tècnics i auxiliars. Us recordem que la borsa de treball està oberta a tots els socis llicenciats i estudiants de l'ACRAM i una vegada més insistim que presenteu els vostres curricula per tal de poder respondre a les peticions de les empreses.

L'ACRAM recomana a tots els socis que en el moment d'obtenir una feina d'auxiliar o tècnic exigiu sempre un contracte laboral segons les normes vigents o bé us doneu d'alta com a lliures professionals. En cas de no actuar així, heu de saber que incorrereu en il·legalitat.

BUTLLETA D'INSCRIPCIÓ A L'ASSOCIACIÓ CATALANA PER A LA RECERCA EN ARQUEOLOGIA MEDIEVAL

Nom: Cognoms:

Adreça: Telèfon:

Codi Postal: Població:

Professió:

Entitat:

DADES BANCÀRIES DEL/LA SOL·LICITANT

Entitat bancària: Núm. entitat:

Adreça de l'entitat:

Oficina:

Núm. control:

Núm. compte:

• Quota anual: 3.000 ptes.

Signatura

• Quota Institucional: 10.000 ptes.